

Koncepcja Programowa Państwowej Galerii Sztuki w Sopocie

Eulalia Domanowska

Wstęp

Galeria PGS w Sopocie jest znanym i cenionym miejscem na artystycznej mapie Polski. Miasto Sopot ma znakomite tradycje kultury i współpracy z artystami z różnych obszarów i dziedzin, przede wszystkim muzyki, ale także sztuk wizualnych. Jako ambitne, nowoczesne i kreatywne miasto wspiera rozwój głównej miejskiej galerii sztuki PGS, która dzięki interesującemu merytorycznie programowi jest miejscem dobrych projektów wystawienniczych, a także współorganizatorem ważnych dla środowiska artystycznego i społecznego imprez cyklicznych, takich jak Festiwal Fotografii „W ramach Sopotu”, Literacki Sopot czy Open Source Art Festiwal.

Wstępna strategia rozwoju Galerii PGS

- a) Państwowa Galeria Sztuki w Sopocie jest rozpoznawalną w Trójmieście i w polskich środowiskach artystycznych. Z pewnością wiele dotychczasowych punktów programów zasługuje na kontynuację. W mojej ocenie są to przede wszystkim festiwale, konkursy i współpraca ze środowiskiem artystów w Sopocie, a także projekty związane z polskimi i zagranicznymi kolekcjami sztuki.
- b) Ze względu na nadmorskie położenie galerii, charakter Sopotu i całej aglomeracji trójmiejskiej, program Galerii PGS powinien być skoncentrowany wokół zagadnień związanych z nowoczesnością, miejskością i regionem Morza Bałtyckiego.
- c) Jako miejska galeria sztuki PGS powinna podejmować ważne społecznie tematy takie jak równość i solidarność, a także wrażliwość społeczna, migracje, mniejszości, kwestie związane z ekologią (zmiany klimatyczne, degradacja i ochrona środowiska naturalnego), a także kwestie urbanizacji.
- d) PGS będzie podejmować te tematy zapraszając do współpracy artystów z Sopotu, Trójmiasta, ale także współpracując z najlepszymi twórcami z Polski i zagranicy. Kryterium doboru artystów będzie ich poziom artystyczny i siła wypowiedzi.
- e) Program PGS będzie atrakcyjny dla zwiedzających, zostanie zbudowany w oparciu o najlepsze przykłady polskiej, pomorskiej i międzynarodowej sztuki na najwyższym poziomie, oferując wystawy atrakcyjne wizualnie i intelektualnie, a także wystawy problemowe.
- f) Wystawy w PGS, aby zostały docenione przez publiczność, muszą być dla niej zrozumiałe i dobrze objaśnione. W związku z tym dużo uwagi należy poświęcić działaniom edukacyjnym. Programowi wystaw powinien towarzyszyć więc atrakcyjny, interaktywny program edukacyjny adresowany do różnych grup społecznych i wiekowych, zarówno dzieci, uczniów, jak i dorosłych oraz uwzględniać nowe grupy, przede wszystkim z Ukrainy. Będzie zawierać m.in. spotkania, oprowadzania, wykłady, konferencje i seminaria poświęcone sztuce współczesnej.

- g) Galeria powinna być miejscem debaty, spotkań i wymiany myśli, a także poruszania tematów aktualnych, takich jak np. zmiany klimatyczne czy migracje. Przewidziana jest współpraca z sekcją polską AICA i organizacjami społecznymi. Zostaną przeprowadzone badania dotyczące potrzeb i preferencji publiczności sopockiej i trójmiejskiej oraz w przyszłości ewaluacja działań galerii, która będzie zmieniać się dla swoich odbiorców.
- h) Aby realizować wymienione cele Galeria powinna współpracować z sopockimi i trójmiejskimi instytucjami i uczelniami, np. takimi jak Art Inkubator, Muzeum Sopotu, Galeria Łażnia i Galeria Miejska w Gdańsku, Muzeum Narodowe w Gdańsku, zwł. Nomus i Oddział Sztuki Nowoczesnej w Pałacu Opatów w Oliwie, gdańską Akademią Sztuk Pięknych, sopockimi teatrami i sceną muzyczną czy Fundacjami takimi jak Wspólnota Gdańska. Galeria PGS powinna promować interesujące zjawiska w regionie i przybliżyć je mieszkańcom. Jednym z punktów współpracy z ASP w Gdańsku może być np. wystawa laureata konkursu Najlepsze Dyplomy, wystawy doktorantów czy prezentacja najciekawszych zjawisk z kręgu uczelni. Interesującym byłoby także stworzenie wspólnej trójmiejskiej inicjatywy artystycznej np. w trakcie Europejskiej Nocy Muzeów lub innej okazji z innymi trójmiejskimi instytucjami kultury.
- i) Jednym z celów działania PGS na najbliższe lata będzie wzmocnienie współpracy międzynarodowej i dbałość o możliwie najwyższy poziom artystyczny prezentowanej sztuki. W tym celu będą organizowane wystawy problemowe, które pozwolą poznać sztukę europejską, korzystając z kolekcji sztuki współczesnej takich jak kolekcja Volkswagena w Wolfsburgu, kolekcja Archiwum Francesco Conza czy kolekcja Rene Blocka z Berlina oraz inne międzynarodowe kolekcje muzealne, jak np. Muzeum Narodowego z Rygi, Muzeum Kumu z Tallina czy Muzeum EMMA z fińskiego Espoo.
- j) Wzajemne poznanie kultur sprzyjające porozumieniu będzie odbywać się poprzez współpracę w zakresie sztuk wizualnych. Położenie geograficzne Sopotu i usytuowanie w regionie Morza Bałtyckiego daje wspaniałą możliwość wymiany doświadczeń, wzajemnego poznania historii i kultury w celu integracji społeczeństw tego regionu. Naturalna powinna być współpraca w zakresie wystaw współczesnych, możliwych rezydencji artystycznych i promocji z krajami regionu Morza Bałtyckiego: Litwą, Łotwą, Estonią, krajami skandynawskimi, Niemcami, a także Norwegią i Islandią (m.in. w ramach funduszy norweskich). Współpraca międzynarodowa powinna być rozwijana także z innymi krajami, przede wszystkim Europą Środkowo-Wschodnią, a także innymi krajami europejskimi.
- k) Realizacja ambitnego programu merytorycznego wymaga współpracy z różnymi partnerami. Powinna być kontynuowana współpraca z polskimi kolekcjonerami sztuki, a organizacja wystaw problemowych będzie odbywać się we współpracy z polskimi muzeami i instytucjami kultury, takimi jak Muzea Narodowe w Krakowie, w Warszawie, w Szczecinie, Muzeum w Stalowej Woli, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy, MSN, Muzeum Współczesne Wrocław, CSW w Toruniu, Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku, Muzeum Tatrzańskie, Galeria BWA Gorzów i inne. Warto także eksplorować kolekcje stworzone przez instytucje takie jak Bank ING, Ergo Hestia, Bank PKO BP, MBank; Pomorska publiczność i turyści będą też mieli okazję poznania polskiej sztuki współczesnej dzięki prezentacjom najlepszych regionalnych kolekcji Zachęty, jak szczecińska, poznańska czy wrocławska.

Kontynuacje

- l) - Kontynuacja Festiwalu Fotografii „W ramach Sopotu” – w ramach współorganizacji zaprojektowanie jednej wystawy fotograficznej; eksploracja zwłaszcza fotografii krajów Morza Bałtyckiego, a także Europy Środkowo – Wschodniej.
- m) - Kontynuacja Międzynarodowych Spotkań Performerów z udziałem różnych kuratorów i teoretyków performance.
- n) Podkreślenie lokalnych tradycji sztuki, takich jak „Szkoła Sopotka” będąca ważnym zjawiskiem w historii miasta. Zostanie podjęta próba pokazania jej w nowym kontekście krajowym i międzynarodowym, co będzie zarówno elementem promocji samego zjawiska, jak również miasta. W ramach współpracy z instytucjami można zorganizować wystawy problemowe „Szkoły Sopotkiej” w kontekście sztuki poszczególnych krajów, zwłaszcza w Krajach Bałtyckich, np. w Centrum Marka Rothko na Łotwie. Artyści ze „Szkoły Sopotkiej” i związani z Sopotem, a także regionem Pomorskim powinni być także pokazywani w innych istotnych ośrodkach w Polsce, np. w dawnych galeriach BWA i innych. Warto także stworzyć archiwum „Szkoły Sopotkiej” m.in. nagrania audio lub wideo ze świadkami, pamiętającymi to artystyczne środowisko i udostępnić je szerokiej publiczności, np. na stronie internetowej galerii. Powinno nastąpić także uporządkowanie i digitalizacja kolekcji Galerii PGS; Rozbudowa kolekcji „Szkoły Sopotkiej” przy udziale funduszy Urzędu Miasta Sopotu oraz pozyskiwanych z zewnątrz może przebiegać przy zachowaniu dotychczasowej formuły konkursowej z wyborem prac dokonywanym przez jury ekspertów.
- o) Dalszy rozwój kolekcji sztuki współczesnej Galerii PGS ze wsparciem środków z Programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a także Marszałka Województwa Pomorskiego. Przewiduje się wsparcie środowiska artystycznego Sopotu i regionu pomorskiego poprzez kontynuację Triennale Sztuki Pomorskiej.
- p) Jedną z najbardziej efektywnych i atrakcyjnych form sztuki docierającej do szerokiej publiczności są działania w przestrzeni publicznej. Celem miejskiej galerii PGS powinno być wzmocnienie i ożywienie tkanki miejskiej poprzez stworzenie warunków i przestrzeni do prezentacji szeroko rozumianej współczesnej rzeźby. Galeria będzie współpracować w tej dziedzinie z władzami Sopotu oraz firmą Ergo Hestia i Fundacją Artystyczna Podróż Hestii, wdrażając nowy międzynarodowy program sztuki w przestrzeni publicznej. Rzeźba w przestrzeni publicznej może przyjmować różnorodne role jak estetyzacja wspólnej przestrzeni, polepszenie warunków życia i stworzenie ośrodka wspólnotowości czy stworzenie platformy dyskusji o zmianach klimatycznych.

Definicja projektu bądź obiektu rzeźbiarskiego jest rozumiana w szerokim kontekście „poszerzonego pola rzeźby”, terminu stworzonego przez amerykańską historyczkę i badaczkę sztuki Rosalind Krauss w 1979 roku; projekt może być rzeźbą, obiektem rzeźbiarskim, instalacją rzeźbiarską, świetlną, dźwiękową. Oprócz Parku Północnego, terenów zielonych i placów, rzeźby i projekty mogłyby się pojawiać także w szkołach, szpitalach i budynkach użyteczności publicznej.

Program zakładałby formułę konkursu przy udziale znanych instytucji sztuki z regionu Morza Bałtyckiego; początkowo mogłyby w nim uczestniczyć Kraje Bałtyckie i Finlandia, a następnie projekt powinien być poszerzony o kraje skandynawskie i Niemcy. Galeria PGS zorganizuje wystawę artystów i ich projektów, a także szersze prezentacje sztuki artystów nominowanych do konkursu wraz ze spotkaniami autorskimi i dyskusjami, aby publiczność mogła poznać propozycje i wziąć udział w debacie.

- q) Galeria będzie podejmować aktualne tematy i wyzwania, i reagować na nie. Będzie temu towarzyszyć refleksja teoretyczna, wyjaśniająca przemiany, proponująca sposoby poprawy istniejącej sytuacji i promująca alternatywne rozwiązania. Służyłaby temu celowi konferencja popularno-naukowa wsparta przez różne instytucje i fundacje zajmujące się problemem zmian klimatu i basenem Morza Bałtyckiego, jak np. Fundacja 'Baltic Sea Conservation Foundation – BaltCF', której celem jest stabilny ekologicznie i zróżnicowany biologicznie region morza Bałtyckiego jako przestrzeni życiowej dla obecnych i przyszłych pokoleń, Fundacją WWF (World Wild Found for Nature), Fundacją Nasza Ziemia, która prowadzi edukację ekologiczną, a także Instytutem Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego i Instytutem Oceanologii PAN w Sopocie oraz Morskim Instytutem Badawczym. Aby umożliwić szerszą debatę będziemy organizować warsztaty, spotkania informacyjne i dyskusyjne.
- r) Program będzie realizowany przez dyrektora we współpracy z zespołem. Będziemy podejmować wyzwania na wysokim poziomie artystycznym i kulturalnym, a także pracować na rzecz pomorskiego i sopockiego środowiska. Będziemy dbać o wizerunek firmy, jej promocję i komunikację z publicznością Państwowej Galerii Sztuki w Sopocie, która jest dla nas najważniejsza. Zmienimy strefę wejścia widza.
- s) Podejmiemy współpracę z sopockim biznesem i przygotujemy dla niego specjalną ofertę kulturalną.

Program wystaw

Program wystaw i wydarzeń będzie kształtowany w porozumieniu z organizatorem, wspólnie z zespołem. Przedstawione poniżej propozycje są programem ramowym, który będzie dostosowany do aktualnej sytuacji artystycznej i potrzeb społecznych i może ulegać modyfikacjom.

Kontynuacje projektów:

1. Współorganizacja OSA,
2. Festiwal Fotografii „W ramach Sopotu” we współpracy z władzami Sopotu
3. Międzynarodowe Spotkania Performerów we współpracy z różnymi instytucjami i kuratorami
4. Wystawa laureata konkursu Najlepsze Dyplomy we współpracy z ASP Gdańsk
5. Wystawa laureata Pomorskiej Nagrody Artystycznej

Wystawy polskie indywidualne:

1. Wystawa Teresy Pągowskiej, przedstawicielki Szkoły Sopockiej, we współpracy z Fundacją Rodziny Staraków.

2. Dominik Lejman, projekt multimedialny, temat Szaleństwo, przeniesienie projektu, który będzie pokazywany na Biennale Sztuki w Wenecji – zima 2023
3. Wystawa Alicji Kwade, niemiecko – polskiej artystki z Berlina
4. Wystawa malarstwa Ewy Juszkiewicz, absolwentki gdańskiej ASP
5. Wystawa Agnieszki Brzeżańskiej o filozofii, kosmosie, Ziemi, klimacie, naturze.
6. Wystawa indywidualna Xawerego Wolskiego – projekty do wnętrza i przestrzeni zewnętrznej
7. Hasior – Rycharski – na bazie kolekcji Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem, Galerii BWA Gorzów Wlk. i prac Daniela Rycharskiego, wystawa problemowa,

Wystawy polskie zbiorowe:

8. „Manifest na rzecz lepszego życia”, problemowa wystawa grupowa uznanych polskich artystów średniego i młodego pokolenia, z udziałem artystów z Pomorza.
9. Wystawa podsumowująca 20 lat istnienia konkursu Artystyczna Podróż Hestii. Fundacja od lat przygląda się młodym talentom i nagradza najbardziej obiecujących twórców dając pretekst do szerszego mówienia o kondycji, doświadczeniach i obawach młodej generacji artystów i artystek.
10. Wystawa „Wspólnota”, grupowa wystawa problemowa artystów związanych z polskimi uczelniami artystycznymi, a zwłaszcza ze środowiskiem ASP z Gdańska.
11. Wystawa jubileuszowa 30-lecia Paszportów Polityki.
12. Wystawa sztuki społecznie zaangażowanej przygotowanej przez Agnieszkę Rayzacher i lokal-30 z udziałem artystów pomorskich.
13. Wystawy problemowe środowiska artystycznego Sopotu i Trójmiasta rozszerzona o kontekst innych zaproszonych artystów.
14. Wystawa kolekcji szczecińskiej lub wrocławskiej Zachęty
15. Wystawy artystów polskich młodego i średniego pokolenia przygotowane we współpracy z polskimi galeriami i Muzeami Sztuki Współczesnej.
16. Wystawa problemowa międzynarodowa podróżująca Szkoły Sopotkiej przygotowana we współpracy z partnerami z krajów regionu Morza Bałtyckiego
17. Postinternety/surrealizm/historyzm: np. Kamil Kukla, Norbert Delman, Marcin Zawicki,
18. Późny modernizm: Bożena Biskupska i Andrzej Szewczyk i inni
19. Nowy konceptualizm/konstruktywizm: Marlena Kudlicka, Michał Martychowicz, Zosia Zezmer
20. Tropy Siostrzeństwa”, wystawa we współpracy z europejskim Programem Cost i Instytutem Humboldta w Berlinie.
21. Wystawy reagujące na współczesne zjawiska społeczne, np. obecnie związane z Ukrainą

Do każdej wystawy zostanie przygotowany odpowiedni program edukacyjny

Wystawy międzynarodowe:

1. Wystawa nowego projektu sztuki w przestrzeni publicznej, we współpracy z Ergo Hestia i Fundacją Artystyczna Podróż Hestii. Międzynarodowa wystawa artystów z Polski, Finlandii, Litwy, Łotwy i Estonii. Kurator do ustalenia. Będzie to wystawa cykliczna organizowana co roku.
2. Sztuka artystek z Regionu Pomorskiego: np. Bogna Burska, Anna Orbaczewska, Anna Królikiewicz, Anna Leśniak, Katarzyna Józefowicz, itd , zestawiona z artystkami tureckimi: Mehtap Baydu, Gülsün Karamustafa, Ekin Su Koc, Burcak Bingöl, Nevin Aladag.
3. Wystawa łotewskiego artysty Georga Wilhelma Timma, historyczna wystawy wybitnego twórcy we współpracy z Łotewskim Muzeum Narodowym

4. Wystawa współczesnej sztuki litewskiej w kontekście międzynarodowym we współpracy z Litewskim Instytutem Kultury i Centrum Sztuki Współczesnej (CAC) w Wilnie,
5. Wystawa z Kolekcji Fundacji Signum lub kolekcji weneckiego kolekcjonera Adriano Berengo lub warszawskiej Fundacji Rodziny Staraków
6. Wystawa międzynarodowa „Dla Klimatu” z udziałem artystów z krajów Basenu Morza Bałtyckiego
7. Projekt polsko – islandzki dotyczący migracji, współpraca z Muzeum Sztuki w Akureyri, Uniwersytetem w Reykjaviku, Muzeum Narodowym w Gdańsku, Muzeum Emigracji w Gdyni i Galerią BWA w Bydgoszczy
8. Wystawa współczesnej sztuki z Krajów Bałtyckich i Finlandii z udziałem artystów pomorskich
9. Wystawa brytyjskiego rzeźbiarza Tony Cragga lub katalońskiego, Juame Plensy lub włoskiego Giuseppe Pennone
10. Wystawa fotografii z krajów Bałtyckich
11. Wystawa fotografii ze Środkowo – Wschodniej Europy
12. Wystawa Hilmy af Klint, szwedzkiej artystki, prekursorki malarstwa abstrakcyjnego i metafizycznego
13. Wystawa artystów szwedzkich i polskich zajmujących się sztuką w przestrzeni publicznej i sztuką w krajobrazie
14. Wystawa artysty niemieckiego zajmującego się sztuką w przestrzeni publicznej, np. Thomasa Schutte
15. Wystawy sztuki pokazującej historię krajów regionu Morza Bałtyckiego, a także sztukę modernistyczną; także wystawy nowatorskiego designu, zwłaszcza z krajów skandynawskich

Ponadto inne wystawy najlepszych przykładów sztuki współczesnej, a także designu i architektury z krajów europejskich

Wszystkie wystawy opatrzone programem edukacyjnym bądź warsztatami i oprowadzeniami kuratorskimi.

Międzynarodowe seminaria i konferencje dotyczące tematu sztuki w przestrzeni publicznej, sztuki w krajobrazie, sztuki pomorskiej, sztuki skandynawskiej, sztuki krajów bałtyckich itp., historii krajów regionu Morza Bałtyckiego we współpracy z Instytucjami z tych krajów, np. Parkiem Rzeźby w szwedzkim Wanås, Parkiem Rzeźby w Springhornhof w Niemczech, Instytutem Architektury Krajobrazu w Monachium, Ekebergparken w Oslo, Muzeum EMMA w fińskim Espoo itd. oraz we współpracy z Instytutem Historii Sztuki w Gdańsku, trójmiejskimi i polskimi uczelniami artystycznymi i instytucjami kultury.

Rezydencje:

Możliwe jest także rozwinięcie międzynarodowego programu rezydencjonalnego we współpracy z miastem Sopot i różnymi organizacjami, takimi jak Schafhof Konsthof we Freising, Centrum Ruperta w Wilnie, Nida Art. Colony itd. Współpraca zakładałaby wymianę rezydencji artystycznych twórców pomorskich i polskich z międzynarodowymi. Program zawierałby także wystawy stworzone w ramach rezydencji, które tematycznie wiązałyby się z Sopotem, jego historią i kulturą.

W ciągu najbliższych miesięcy zostanie opracowana strategia działania Galerii PGS z uwzględnieniem badań społecznych.

Struktura instytucji zostanie oparta o dotychczas istniejącą. Mogą nastąpić niewielkie zmiany po dokładniejszym zbadaniu sytuacji w galerii. W następnym roku będziemy występować o jeszcze jeden etat kuratorski.

Plan pozyskiwania środków pozabudżetowych w celu wzmocnienia działalności instytucji:

Oprócz dotacji Organizatora, istnieje potrzeba starania się o fundusze na działalność z różnych źródeł, takich jak – Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, programy innych państwowych organizacji i fundacji, fundusze Marszałka Województwa Pomorskiego, zagraniczne Instytuty kultury i ambasady działające w Polsce, Fundusze Unii Europejskiej, inne fundacje zagraniczne i współpraca z innymi instytucjami kultury związana m.in. z podziałem kosztów pomiędzy partnerów.

Ponadto potrzebne jest stworzenie oferty dla sopockiego biznesu, która mogłaby przełożyć się na wzajemnie korzystną współpracę finansową.